

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniae Agrippinae, 1707

Dubium V. Quid teneantur conjuges erga se mutuò vi hujus præcepti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42515

licet transgressio talis Regulæ nè veniale quidem
 esset. Ratio est, quia observatio talis Regulæ
 multum confert ad decorem, ædificationem & utili-
 tatem talis Communitatis, sæpe etiam præcave-
 gravia mala in subditis, ergo si Superior negligat,
 infideliter fungitur munere suo, nocetque graviter
 Communitati, ac gravius peccat, quam si in admi-
 nistrandis temporalibus gravem committere
 negligentiam; mortale tamen non erit, si tantum
 aliquando & non frequenter violetur Regula
 propter dissimulationem Superioris, aut si talis
 Regula negligatur, quæ non multum confert
 ad disciplinam vel ornamentum Monasterii, vel
 ad spiritualem profectum subditorum, sic v. g.
 si apud aliquos sit Regula, ut latinè loquantur,
 non videtur fore mortale, si per dissimulationem
 Superioris causetur negligentia istius Regulæ.

D U B I U M V.

*Quid teneantur Conjuges erga se mutuo
 vi hujus Præcepti.*

708

” **R**esp. Uxor in iis, quæ spectant ad domus
 ” gubernationem & bonos mores, tenetur obe-
 ” dire marito; hic verò uxorem, non ut servam
 ” sed ut sociam tractare. Ratio est, quia in maritus est
 ” caput, & uxor membrum. *Navar. c. 14. n. 20.*
 ” *Tolet. Fill. T. 28. P. 2. n. 144. & comm. Unde resolvitur*
 ” I. Conjuges peccant. 1. Si debitâ intentione
 ” non contrahant Matrimonium. 2. Si sine dispensa-
 ” tione prætermittant proclamationes. 3. Si Sacra-
 ” mentum Matrimonii in statu peccati mortalis
 ” recipiant. 4. Si utantur Matrimonio contra nati-
 ” ram, vel modo indebito, vel cum periculo abortus.

5. Si debitum sine justa causa neget. 6. Si cum periculo pollutionis, tactus habeant impudicos.

II. Peccat graviter uxor, 1. Si maritum rixis, vel aliter verbis, ad gravem iram vel blasphemiam provocet. *Fill. num. 145. & Bonac. 2.* Si quid notabile expendat contra voluntatem viri, & consuetudinem foeminarum similis status; nisi tamen ex paraphernalibus, si habet. 3. Si spreto viro sibi imperium vendicet. 4. Si nolit sequi virum domicilium mutantem, dummodo possit sine periculo vitæ, & salutis; & contrarium non sint pacti; & maritus post nuptias non sit factus vagus. *Navar. Tol. Bonac. ad Decal. D. 6. P. 7. v. infra T. 5. c. 1. Dub 4.* 5. Si sine sufficienti indicio malè judicet de mariti incontinentia. 6. Si sine justa causa debitum neget. *V. infra Lib. 6.* 7. Si se ingerat in administrationem domus sine justa causa, qualis est, si v. g. maritus prodigus bona familiæ dilapidet. *Sylv. Trull. L. 4. c. 1. D. 4 n. 16. 17. 18.*

III. Peccat graviter maritus, 1. Si verbis contumeliosis, vel infamatoriis afficiat uxorem. 2. Si impediat illam circa Præcepta Dei vel Ecclesiæ sine justa causa. *Sayr. l. 7. c. 7. Nav. c. 14.* Si verò impediat, etiam sine causa, circa ea bona, quæ consilii tantum sunt, ut est *Confessio, Communio, &c.* communiter tantum peccat venialiter, nisi constet, quòd magnam ex iis utilitatem percipiat. *Sayr. Fil. Bon. l. c. Trull. n. 2.* 3. Si cædat graviter; moderatè tamen castigare verbis, vel etiam ex gravi causa moderatis verberibus, habità ratione conditionis & status, quandoque potest. 4. Si alimenta neget; nisi tamen uxor à consortio mariti propriâ culpâ disceserit. 5. Si negligat gubernationem domus, & rem familiarem. 6. Si uxori non cohabitet, vel

- » finè justa causa diu absit. 7. Si cùm possit, alimenta
 » non procuret. *Fill. n. 140. & 141. Navar. c. 14. num. 19.*
 » *Tel. L. 5. c. 2. Sanch. L. 10. de Matr. Diss. 18. n. 16. Bon. L.*

A D D E N D A.

709 Q. 165. *Quid sit circa alimentationem Conjugii notandum.* R. *Seqq. §. 1. Vir tenetur alimenta præstare uxori, uti habetur L. Si cùm dotem. §. Sin autem ff. Solutio Matrimonio.* Per alimenta autem intelliguntur victus, vestitus, habitatio, lectus, medicina, aliâque ad vitam, item ad ludos & recreationes honestas necessaria, juxta personæ conditionem & qualitatem, ita *Gob. in Quin. T. 5. c. 24. n. 42. & c. 28. n. 12.* addens id intelligendum esse etiam de uxore, quæ dotem non attulit, si maritus scivit non habere dotem; imò *c. 24. n. 12.* docet cum *Covar. & Rodriq.* contra *Sanch. & Bonac.* teneri alere etiam indotatam quamvis ipsa sit dives, quia ducendo tacitè se ad hoc obligabat, cùm hic sit mos apud omnes: ex quo infert *Dicast.* hominem implicitum debitis, quibus solvendis est impar, peccare, si ducat uxorem indotatam, quia assumit in se novam obligationem contra Jus priorum creditorum, sed merito contradicit *Gob. n. 13.* alioqui etiam peccaret Pater qui cùm impar sit debitis solvendis, habet actum conjugalem, nam & hic novam assumit obligationem alendi prolem generandam. Quòd si dos sit marito promissa & non solvatur, non tenetur alere uxorem, quia non obligabat se ad alendum, nisi sub pacto dotis; si autem dos marito soluta calumpniè pereat, adhuc tenebitur vir alere uxorem, quia ipsa ex parte sua præstitit hoc, ad quod tenebatur, *Sanch. Bonac. Gobat c. 28. num. 5.*

710 §. 2. Si ob culpam mariti fiat divortium, adhuc tenetur uxorem alere, quia ab illa obligatione non liberatur per separationem ipsius culpæ debiti.

si tamen causa divortii cesset, & uxor renuat redire, maritus non tenebitur ulterius, quia ipsa tum est in culpa, *Gob. c. 39.* Statuit quoque Jus apud *Gob. c. 40. num. 5.* si divortium fiat propter adulterium mariti, ut uxor acquirat proprietatem dotis & omnium donatorum propter nuptias, saltem post sententiam Judicis.

§. 3. Si divortium fiat ob culpam solius uxoris, 711 maritus non tenetur eam alere, quia ipsa non fecit, quod debuit. *Nec refert, quod dotem attulerit: quia non obligavit se ad alimenta, nisi ipsa satisfaceret suo officio.*

§. 4. Si divortium sit factum ob utriusque culpam, 712 *Sanch. & Gob. c. 28. num. 13.* dicunt videndum esse, utrius culpa sit posterior, & putant virum si non peccaverit ultimus, habere Jus negandi alimenta; sed probabilius videtur maritum manere obligatum alere, quia culpa unius compensatur per culpam alterius, ergo Jura & obligationes manent æquales, uti antè: denique si divortium fiat sine culpa alterutrius, v. g. quia maritus cœpit esse leprosus, maritus, uti antè, tenetur uxorem alere.

§. 5. Si vir otio, lusu aut potu reddat se impotentem 713 ad alendam uxorem, peccat graviter: è contrà si vir se alere nequeat, tenetur eum alere uxor: *Quid enim tam humanum est, quàm fortuitis casibus mulieris maritum vel uxorem viri participem fieri, inquit Lex si cum dotem. 22. §. 7. ff. Solutio Matrimonio.* Videri potest *Gobat in Exp. T. 10. n. 781.*

Q. 166. *An uxori adulteræ debeantur alimenta, 714 pars acquiritorum, restitutio dotis saltem per heredes, si maritus obiêrit. R. §. I. Vir certus de adulterio uxoris, in foro conscientia non tenetur ad alimenta, Castrop. de Spons. D. 3. P. 6. §. 5. Sanch. de Matr. L. 10. D. 8. n. 25, uti enim negare potest convictum, ita &*

alimenta, maximè si adulterium sit notorium, & quamvis ipsa dotem attulerit.

715 §. 2. *Gob. in Quin. T. 5. c. 24. n. 13.* dicit spectato Jure naturali, Canonico & Cæsareo, ea, quæ maritus tempore Matrimonii lucratur suâ arte, labore bonis, per mutuum, elocationem, venditionem &c. esse ipsius, ac posse de iis liberè disponere, ideòque non esse communia, quia spectatis iis Juribus non magis competit Jus uxori in ea bona, quam marito in parapherna, id est, in ea, quæ uxor acquirit propriâ industriâ, donatione &c. hæc autem sunt uxoris, ergo: ita *Bonac. de Restit. D. 2. Q. 10. P. 2. n. 1.* *Dicast. de Just. L. 2. D. 9. n. 195.* & alii contra pleròsque Juris-Consultos, qui volunt esse communionem bonorum quasi ex contractu societatis inter Conjuges: Si tamen in quibusdam provinciis hæc communitas speciali Lege sit statuta, est observanda, neque bona communia per adulterium perduntur, quia Jus circa illa nihil statuit; illa autem bona hæc dicuntur communia, quæ communi labore acquiruntur, vel durante Matrimonio è bonis communibus accedunt, vel quæ ex pacto aut statuto sunt utriusque Conjugis.

716 §. 3. Dos adulteræ non pertinet ad maritum ante sententiam Judicis, quia spoliatio dotis est pœna; hinc tenebitur maritus dotem uxori restituere, à qua propriâ autoritate separavit se propter adulterium, ita *Castrop. supra.* Oppositum tenet *Sanch. num. 13,* quia marito competit exceptio contra uxorem ratione adulterii, & in *Cap. Plerùmque, de donatione inter virum & uxorem,* dicitur, si mulier ob causam fornicationis judicio Ecclesiæ aut propriâ voluntate à viro receserit, nec reconciliata postea sit eidem, dotem vel dotale, id est, quod donatur propter nuptias, repetere non

non valebit : verùm hæ rationes non convin-
cunt, quia potest retineri id, pro quo per Jura habe-
tur exceptio, ne solvat, at adulterium non excipit
ipso Jure à solutione dotis, néque ipso Jure
dotem marito concedit, sed mediâ sententiâ, unde
quamdiu hæc non habetur, non habet maritus Jus
retinendi dotem : quòd autem adulteræ negetur
judicialis repetitio dotis, non probat maritum
ante sententiam posse retinere, uti ex eo non infertur
acquiri, sed tantùm infertur in foro externo uxore
nullû Jus habere, ut sibi dos concedatur, cùm potiùs
posito adulterio veniat dote privanda : unde verius
videtur non posse maritû ante sententiâ Judicis reti-
nere dotem, si propriâ authoritate recedat ab adul-
tera, licèt uxori repetenti possit opponere exceptio-
nem adulterii, & facere, ut sibi applicetur, uti rectè
Abbas dicto Cap. Plerumque & alii cum Castrop.

§. 4. Cùm hæc sententia *Castrop.* sit tantùm 717
probabilis, si dos uxoris non ampliùs extet,
quamvis bona mariti defuncti, cujus possessionem
habent hæredes, fuerint tacitè hypothecata pro dote,
tamen nunc videtur esse melior conditio hæredum,
utpote possidentium, unde sequi poterunt senten-
tiam *Sanchez*, & retinere dotem ac dotalitium,
cùm successerint in Jus defuncti, cui licitum fuisset
retinere; item poterunt curare per Judicem decla-
rari dotem esse amisam ob adulterium, & sic
dotem irrevocabiliter acquirant. Ante senten-
tiam autem retinere poterunt propter exceptionem
adulterii, quæ marito competebat, licèt propriâ
authoritate fecisset divortium, uti docent *Abb. Ang.*
Sily. Tabien. apud *Sanch.* suprâ : Differentia autem
inter retentionem irrevocabilem post sententiam,
& retentionem ratione exceptionis ante senten-
tiam, est, imprimis quia si uxor possideat bona,

non tenetur dare ante sententiam; deinde si ante sententiam vir fornicetur, non habet Jus excipiendi nec retinendi dotem, quia mutua delicta compensantur; posse autem etiam hæredes retinere ratione exceptionis, docent *Tancr. & Sanchez.*

718 §. 5. Opponi potest, quòd sit certum debitum, quia dos certò fuit reddenda; incerta autem est excusatio. R. Excusationem fieri certam, si per Judicem feratur sententia in favorem hæredum, qui certò habent Jus opponendi adulterium uxori repetenti dotem.

719 Q. 167. Cui Conjux teneatur primò subvenire. V. G. Potest esse hic casus: Titius prævidet orituram filii totique familiæ, imò & Patriæ extremam inopiam, hinc petit, cui primò teneatur subvenire, si ipse, Pater, Mater, Uxor, Filii, Fratres, Cognati improbi, extranei probi, Benefactores, Creditores, Confessarius egeant.

R. §. I. Titius potest sibi primò providere neglectâ aliorum quorumcunque vitâ, si sibi simul & alteri providere nequeat, quia ordinata Charitas incipit à se ipso, cum sibi ipsi sit conjunctior: potest tamen, si velit, neglectâ suâ vitâ subvenire vitæ alterius, uti probabiliter dictum est Lib. 2. num. 177.

720 §. 2. Conjunctio naturalis præferenda est spirituali, adeoque Titius tenetur priùs subvenire sanguine junctis, quàm Confessario aut alteri ob spiritualem titulum conjuncto, ita *Suar. Cón. Castrop. T. 6. D. 1. P. 19.* contra *Valenc. Bonac. & alios.* Ratio est, quia conjunctio naturalis est magis intrinseca, antiquior, immutabilior, & fundata in natura ipsa ac majore beneficio: consentit *Burg. Cent. 1. Cas. 41.* putat tamen cum *Cón. Prælatum* teneri priùs subvenire suis Religiosis subditis, quàm quibusvis Consanguineis, exceptis Parentibus, sunt

sunt enim Filii in Religione, estque Religio etiam ideo obligata, quia Religiosos, cum Patrem carnalem & Matrem desererent, suscepit in Filios, uti recte *Ovied. de Charit. Contr. 8. n. 119*, quod certum videtur, si subveniat ex bonis Religionis, hæc enim magis obligata sunt Religioso, quam cuicunque Consanguineo Prælati.

§. 3. In extrema vel gravi necessitate debet Titius 721 potius subvenire Patri & Matri, quam Uxori, Filiis vel cuicunque alteri, *Tambur. L. 5. c. 3. §. 5.* Ratio est, quia Titius plus habet à Patre aut à Matre, quam ab ullo alio, nempe *primum esse*, quod est fundamentum ad recipienda ab alio beneficia.

§. 4. Titius in pari necessitate potius subvenire 722 debet Patri quam Matri, quia quamvis Mater plus passa sit, tamen absolute loquendo Pater est principalior & nobilior origo totius *esse*, quod est in Titio, *Tamb. Castrop. & alii communiter.*

§. 5. In communi necessitate tenetur Titius potius 723 prolibus subvenire, quam Parentibus, quia proles sunt sub cura Parentum, & ab illis etiam extra gravem necessitatem jure postulant alimenta, non item Parentes, *Tamb. & alii cum Dian. in Comp. v. Debitum. num. 12.*

§. 6. Titius in communi necessitate debet 724 uxorem præferre Parentibus & prolibus, ita *Tamb. contra Castrop*, qui dicit uxorem esse quidem præferendam prolibus, sed non Parentibus; ratio nostra est, quia vir & uxor civiliter sunt quid unum, ergo extra necessitatem extremam vel gravem, ubi Lex Naturæ non dictat aliud, uxor ceteri debet conjunctior, ergo præferri debet; & ad hoc alluditur *Genes. 2. v. 24. Propter hoc relinquet homo patrem & matrem & adhaerebit uxori sua.*

Dd5

§. 7.

- 725 §. 7. In quacunq[ue] necessitate prius subvenire debet Parentibus, filiis & uxori, quàm fratribus & sororibus, quia illis est conjunctior, ergo ad illos est major obligatio.
- 726 §. 8. Tenetur prius succurrere sanguine junctis, licet improbis, quàm non junctis sanguine & probis, quia conjunctio sanguinis inducit naturalem obligationem, non autem probitas vitæ, *S. Th. Suar. Con. Castrop.* Nec obstat, quòd probi sint conjunctiores Deo : Nam ex eo tantum sequitur oriri in nobis obligationem eos præ improbis amandi amore complacentiæ, non autem prius subveniendi in necessitate.
- 727 §. 9. Sanguine junctus per se loquendo præferendus est benefactori extraneo, quia ad illum est major conjunctio, ergo & obligatio : potest tamen esse casus, in quo magnus Benefactor possit præferri etiam fratri, quamvis non sit obligatio præferendi, v. g. si frater violasset Jura fraternitatis, tum magnus benefactor posset illi præferri, & gratitudo in illis circumstantiis esset virtus honestior, quàm pietas, *Suar. Con. Valent. Castrop. supra.*
- 728 §. 10. Debet Patrem, Matrem, Uxorem, filios, fratres in extrema necessitate præferre creditoribus, *Bonac. Lesf. Con. & alii cum Dian. supra.* Ratio est, quia in extrema necessitate cessat obligatio solvendi, & urget sola obligatio alterius virtutis, v. g. Charitatis, Charitas autem magis urget ad magis conjunctos: idem putat *Castrop.* fieri debere in necessitate tantum gravi.
- 729 §. 11. Si Titius ordinem inter proximè & ferme æqualiter junctos invertat, subveniendo uni præ altero, cui prius subvenire deberet, v. g. Matri prius quàm Patri, non peccaret graviter, quia inter tales obligationes non est tantum discrimen,

ut una alteram notabiliter antecellat, *Suar. Bonac. Castrop. Tamb. & alii.*

§. 12. Haecenus dicta intelligenda sunt, ceteris 730
paribus uti rectè notant *S. Th. Bonac. Castrop. & alii*,
cujus exemplum dedimus n. 727. Similiter si pater
esset homo crudelis, & mater benigna, mater abso-
lutè posset præferri patri, & ita de aliis.

Q. 168. *Quis viro teneatur prius subvenire, 731*
an Uxor, an Pater, an Filius. R. §. 1. Aliqui apud Dian.
P. 10. T. 13. R. 3. dicunt patrem prius teneri, quia
qui genuit filium, etiam jure tenetur eum alere; sed
communior est sententia cum *S. Thoma* in extrema
necessitate prius teneri filium succurrere patri suo,
ratio est, quia æquè vicina est connexio naturalis
filii ad patrem suum, quàm patris ad suum filium,
filius autem plus habet à patre suo, quàm pater
à filio, ergo est major obligatio naturalis
filii erga patrem, quàm patris erga filium: quòd
si uterque vellet persistere in sua opinione probabili
sibi favente & se deobligante à succurrendo prius,
onus in utrumque esset dividendum, uti docet
Tamb. L. 5. c. 3. §. 2. n. II, aut per Judicem alteruter
cogendus esset, prout ex circumstantiis videretur
æquius. *Nec obstant dicta n. 704. Nam non videtur*
hic esse par ratio, cum incertitudo non causetur
per delictum, sed ex natura rei.

§. 2. In extrema necessitate, si desit filius, 732
pater tenetur prius subvenire, quàm uxor, quia
conjunctio naturalis, quæ est inter patrem & filium,
magis est intrinseca, ideòque etiam post se trahit
majorem obligationem ad conservandum esse filii,
quod pater genuit, quàm civilis tantùm &
extrinseca conjunctio uxoris, quæ illud esse mariti
non genuit, ergo nec ita arctè obligatur vindicare
ab interitu.

§. 3.

733 §. 3. In communi necessitate tenetur uxor prius subvenire marito, quam pater vel filius, quia in communi vita vir & uxor sunt unum, & tanta est inter eos conjunctio, ut debeant se semper comitari & adesse, ergo etiam ad ipsos primo spectat ad invicem levare difficultates communes in quotidianis casibus occurrentes.

734 Q. 169. *Quomodo liceat marito uxorem percutere.*
 R. Gobat in Exp. T. 10. n. 773. habet sequentia: *Observa non videri objurgatione dignos maritos, qui plebejas (etenim inter has & nobiles facio discrimen cum Castrop.) uxores, ebrias aut sectantes consortia suspecta, post gravem increpationem bis terve frustra factam ita castigant fuste vel pugnis, ut sensus doloris duret ad 4. aut 5. dies: è contra Steph. T. 4. D. 6. n. 7. dicit maritum raro uti debere verberibus, & in casu necessitatis magis moderatè; quod etiam habet Busenb. relatus n. 708, & ipsemet Gobi in Quin. T. 5. c. 29. Sect. I. etiam molliùs loquitur, nam docet in hunc sensum, verba, quibus uxorem corripit maritus, possunt quandoque continere convitium & contumeliam materiale, uti habet S. Th. 2. 2. q. 72. art. 2. ad 2, sic enim Christus vocavit Discipulos stultos, Apostolus Galatas insensatos; non debent tamen continere formalem, id est, non debent proferri ex intentione inhonorandi, quamvis in se contineant inhonationem, uti rectè S. Chrystost. S. Th. Tol. Regin. & alii: item non debent continere infamiam, quia uxor non cessit Juri ad famam, S. Thom. Navar. Covarr. Lesf. Molin. Fill. Unde communiter peccant mortaliter mariti, qui uxores valde honestæ familiæ temerè vocant sagas, meretrices, adulteras; aliud est, si plebejas, hæ enim communiter talia non curant, nisi reipsa putarent*
 serio

seriò dici, tum enim meritò graviter apprehenderent: Marito etiam competit Jus uxorem verberandi, uti docent passim Canonistæ, quos refert ac sequitur *Sanch. de Matrim. L. 10. d. 18. n. 16.* itémque Theologi, quia vir est Superior mulieris & familiæ, ad illum autem spectat etiam pœnis exigere debitum; non est tamen licita percussio sæva sive gravis, & verberatio illa moderata debet esse etiam rara, hinc tum censetur maritus graviter, adeoque illicitè uxorem verberare, quando eam cædit graviùs, quàm consuetudo loci permittat: nec referret, si biduo triduoque duraret verberum aliquis sensus.

Quid possit maritus circa bona uxoris, vel uxor circa bona sua, dicetur postea à num. 1017.

DUBIUM VI.

Quæ obligatio Parochorum erga suos.

Resp. CURATUS, sive Parochus Jure divino tenetur.

1. Residere in sua Parochia. *Trid. Sess. 23. c. 1. cc 735*

de Reformat. Barbosa. de Off. Paroch. c. 8. n. 1. alioqui in conscientia fructus non facit suos, tenenturque pro rata absentia restituere fabricæ Ecclesiæ, vel causæ piæ. Potest tamen ex justa causa & licentia Episcopi ad breve tempus abesse, v. *Navar. Cap. 25. Arz. T. 2. L. 2. c. 4. Possev. Barb. Trul. L. 4. c. 1. D. 8. n. 9.*

2. Tenetur administrare Sacramenta. Quoties & quanto cum periculo, v. *infra. Et Bonac. ad Decal. D. 6. P. 8. Possev. Barbosa. ll. cc.*

3. Orare pro populo, & celebrare, ut populus audiat Missam: quam etiam teneri eum eidem applicare diebus saltem festis, & aliquot aliis, docet *Tol. L. 3. Cap. 5. Sed negat Suar. Kôn. in 3. P. q. 83. a. 1. d. 11. cum nullo Jure id cautum sit, v. Bonac. n. 4. Barb. l. c. cc*

4. Docere